

UYANIŞ
(TUNA PEMBE AKIYOR)
Hamdi Demirel

UYANIŞ
(TUNA PEMBE AKIYOR)

Tilki Kitap®
www.tilkikitap.com
tilki@matbumedya.com
0850 304 22 03
Yayıncı Sertifika No 28740

Genel Müdür: Emrah Çelik
Editör: Saniye İngin
Sayfa Tasarım: Yasemin Er
Kapak Tasarım: Yasemin Er

Kitappad
.com

Kitaplobi
.com

Kitapşeyleri
.com

1. Basım, İstanbul, Mayıs 2023, Genel Seri 3285
ISBN: 978-625-6433-27-4
Tilki Kitap Matbaa / İstanbul
Matbaa Sertifika No: 48138

Eserin tüm telif hakları yazara aittir. Yazar, bu baskı için basım-satış-dağıtım-tanıtım haklarını Tilki Kitap'a devretmiştir. Yazar, eserin kapak dahil içeriğindeki tüm materyallerin (metin, görsel öge, tablo...) yasal ve fikri sorumluluğunu kabul etmiştir. Tilki Kitap'ın kurumsal görüşü olmayabilir.

Hamdi Demirel

*Dedem koynunda yattıkça benimsin ey güzel toprak, neler yapmış
bu millet, en yakın tarihe bir sor bak.*

Süleyman Nazif

Aşkta dil, din, ırk şehirli; köylü, zengin, fakir; güzel çirkin; okumuş, cahil hiç fark etmez. Hepsi düzdür ve eşittir. Kime âşık olduğunun önemi de aslında yoktur. Önemli olan senin âşık olmandır. Aşkın kendi gözü, kulağı ve ruhu vardır. Bunu başkalarının anlamasını beklemek beyhudedir. Âşık olmayan bunu anlayamaz. Senin sevgindir, hayallerindir, özlemlerindir; kıskançlığıdır dolayısıyla acıların, hüznelerindir aşk. Gördüğün, bildiğin, hayal ettiğin şekliyle; o senin aşkıdır. Aşkın kimliği ve tarifi yoktur. Yaşayınca anlaşılır.

Aşk, sevgiliyi hayal ettiği gibi görmek ister. Çünkü o sevgili gerçek değildir. Eğer sevgili gerçek olursa aşk önce kırmızı, sonra da siyah olur ve kalbin derinliklerinde, sonsuz bir karanlıkta kendisine yer bulur ve saklanır. Asla oradan aydınlığa çıkmak istemez. Çünkü aydınlık gerçektir ve gerçeklerle yüzleşmektir. Aşkta gerçek yoktur. Gerçeği araman aşka ihanettir.

Aşkta asla bahar yoktur. Ya soğuktur ya da sıcak. Ya seni mutluluktan uçuracaktır ya da acılara gark edecektir. Acısı, bağımlılık yaratan bir zevktir. Artık sevgilinin cismini değil, sana verdiği acıları seveceksin, firakı, hasreti seveceksin. Vuslat aşka göre bir şey değildir.

Aşk vuslatı sevmez. Vuslat aşkı bitirir. Kavuşamamaktır, onu ulaşılmaz en yüce duygu yapan. Ulaşabildiğin her şey sade ve basittir. Ulaşılamaz olan, dikenin en yoğun olduğu yerde saklanan ya böğürtlen ya da güldür. En yüksek, en ince dalın, en uç noktasında; yaprağın altına saklanmış dalbastı kirazdır aşk. Ona ulaşmak için düşmeyi, kırılmayı, kırmayı ve acıyı, göze alacaksın.

Ona ulaştım derken, bir boşluğa doğru uçacaksın. Bakacaksın onsuz bir dünya çok sessiz, her yer bomboş ve her şey anlamsız. Onun yokluğunda yok olacaksın. Çünkü onun varlığı değil, yokluğudur seni senden alan, bir damla suyla seni umman gibi boğandır aşk.

Aşk, bir adadır suyla kaplı olan. O sana gelmez. Senin ona gitmeni bekler. Onu arayıp bulmanı ister. Ona kavuşmak için gözünü kırpmadan suya dalıp kendisine yüzmeni bekler. Ama hala kendisine ayak basmana müsaade etmez. Çünkü o yücedir. Ayakaltında değil; hep baş üstünde olmamayı ister. Nice, dalgalar, nice girdaplar keser senin yolunu. Seni yorar, dermansız bırakır. Artık kıyıdayamazsın. Seni esir almıştır. Nefes alman, yemen, içmen; gülmen, ağlaman yani yaşamın ona bağlıdır. O müsaade ettiği kadar varsındır.

I-A

Kim olduğunu, nereden geldiğini bilmeyen bir millet, nereye gideceğini ve ne için çabaladığını bilebilir mi?

Aliya İzzetbegović

Ayla, böyle bir aşkın koynunda büyümüş, serpilmiş, mücadele etmişti. Peki, sonunda kazanmış mıydı? Bunun cevabını henüz bulabilmiş değildi. Bildiği tek şey ve gerçek olan, bu aşk sayesinde kendi kimliğini bulmuş olmasıydı. Anlamıştı, kendini hakka götüren; topraktı, vatandı, bayraktı aşk. Kimliği ve kim olduğu ancak bunların varlığıyla değer bulurdu.

Bir proje üzerinde ön inceleme, araştırma yapmak üzere İtalya'dan, İstanbul'a gelmişti. Bu geliş sıradan bir seyahat değildi. Sıradan olmadığı da proje tamamlandığında ancak anlaşılabilirdi.

Ayla, bir televizyonun "akşamüstü" programına davet edilmişti. Stüdyoya girdiği zaman, giyimi, makyajı, takıları ve hippi görünümüyle ona oldukça itici gelmişti. Ancak sesindeki yumuşaklık, davranışlarındaki nezaket ve tutarlılık; cana yakınlığı ve dobralığıyla, zamanla ona ısınmasına, konuştuğu da ön yargılarından dolayı utanmasına; hele geçmişini öğrenince de ona karşı sevgi, saygı ve ilgi duymaya başlamıştı. Gerçekten de kadınlara göre uzun sayılabilecek boyu, gök mavisi gözleri ve sırtını okşayan sarı saçlarıyla Ayla; dikkat çekmeyecek biri

değildi. Boynunu saran incecik fular, kısa kollu, göğsünü saran bluzu; altına giydiği uzun kloş etek ve ince ayak bileklerini saran gümüş hal hal, ayağındaki nalin ve bacak bacak üstüne atarak oturduğundaki incelik; “ben entelektüel, size göre belki de sıra dışı bir bayanım” izlenimini veriyordu.

Evet, Ayla öyle görünüyordu. Okudukları, gezdikleri, gördükleri ve yaşadıklarını çok iyi analiz etmiş, sentezlemişti. Ara sıra dili sürçse de Türkçe’ye hâkim, tatlı bir anlatımı vardı.

Programın konusu Türkiye’nin Avrupa Birliği üyelik süreci, Avrupa Birliği ülkelerinin Türkiye’nin üyelik sürecine başlaması ve gelinen noktaydı. Anketlere göre Avrupalıların yüzde elli dokuzu Türkiye’nin üyeliğine karşıydı. Üye ülkelerden en fazla hayır oyu, yüzde seksen bir ile Avusturya’dan çıkmıştı. Program başladığında Ayla’nın söylediklerinden daha çok, kılık kıyafeti, endamı programın moderatörü Akkuş’un dikkatini çekmişti. Konuşunun anlattıklarına odaklanmış gibi dursa da aslında gözleri onu ayak parmaklarından sarı saçlarına doğru süzüyor, âdeta fotoğrafını çekiyor gibiydi. Fakat program ilerledikçe, dikkati Ayla’nın anlattıklarına yoğunlaşmaya başladı.

Gazeteci Bekir Aydın, bu Avrupalı bayanın karşısına oturduğunda, sorularına başlamadan önce, onu tepeden tırnağa süzdü. Bu giyim, kuşam, endam ve oturuş karşısında sanki büyülenmişti. Önce bu programı nasıl bitireceğini düşünmüş, fakat sorularına aldığı mantıklı cevaplar karşısında ön yargılarından dolayı utanmıştı.

Gazeteci Akkuş’un asıl adı, Bekir Aydın’dı. Kaleme aldığı yazularıyla, yaptığı televizyon programlarıyla, haberin kaynağına gidip, halkı doğru bilgilendirmesi ve aydınlatmasından dolayı; tüm okuyucuların ve izleyicilerin takdirini kazanmıştı.

Yayıncı kuruluşun patronu ona son derece güveniyordu. Bu bakımdan onu serbest bırakmıştı. Ne zaman işe geleceği, ne zaman gideceği belli değildi. Çünkü her an haber peşindeydi. Bu bakımdan arkadaşları ve okuyucuları ona Aydın soy isminin çok yakıştığını söylüyorlardı ve ona genellikle Aydın diye hitap ediyorlardı. Gazeteci Bekir ise, soy ismiyle anılmasından son derece memnun ve mutluydu. Akkuş ismi ise onun patronları tarafından kendisine verilen, hak ettiği bir unvandı.

20 Temmuz 1974’te Türk Silahlı Kuvvetleri’nin Kıbrıs’ta başlattığı; kod adı “Atilla Harekâtı” olan Kıbrıs Barış Harekâtı’nda savaş muhabiri olarak görev almış ve cepheden zamanında ve doğru verdiği haberlerle; herkesin takdirini ve güvenini kazanmıştı.

Türk Hava Kuvvetleri’nin, düşman gemisi sanarak bombaladığı ve 54 bahriyeli askerimizin öldüğü haberi kamuoyunda büyük bir infial yaratmıştı. Kocatepe Zirhlisi’nin; önce düşman kuvvetlerince bombalandığı ve battığı, basında yer almış; ancak olayın hemen akabinde Bekir Aydın’ın; Kocatepe Zirhlisi’nin, yanlışlıkla kendi hava kuvvetlerimiz tarafından vurulduğunu haber yapması üzerine; patronları ona “temiz ve çabuk haber getiren” anlamın da “Akkuş” demeye başlamışlardı.

Akkuş, Ayla’nın anlattığı şeylerin detaylarını bilmesede de bir kısmına kabaca vakıftı. Ancak onun gezerek görerek ve yaşayarak öğrenmesi; anlattıklarına ayrı bir değer ve lezzet katıyordu. Bu özelliği ile Ayla’nın diğer konuşmacılardan çok daha farklı biri olduğunu daha ilk programında anlamış, bu kızla uzun soluklu ve reytingi yüksek, bir dizi program yapabileceği kanaatine varmıştı.

İlk programdan sonra, yeni programlar için kızdan garanti

almış, ancak programdan önce, bir kafede buluşup, ön hazırlık yapmaya karar vermişlerdi.

Akkuş, rahat çalışabilecekleri bir mekân olarak Ayhan Işık Sokak, Erman Han'da bar, kafe karışımı bir mekânda loca gibi bir yer ayarlamıştı. Her hafta programdan önce kafede buluşup, programın içeriğini konuşup, tartışacaklardı. Fakat usta bir araştırmacı gazeteci olan Bekir; Ayla'nın anlattıklarının canlı programlar için risk taşıdığını da hemen fark etmişti. Çünkü anlatılanların doğruluğunun ispatı gerekiyordu. Bu bakımdan, canlı programdan ziyade, gazetesinde bir yazı dizisi hazırlamasının daha doğru olacağını, yazı dizisinden sonra televizyonlara çıkmanın daha uygun olacağını Ayla'ya önerdi.

Akkuş gazeteciliğin okulunu okumamıştı. Daha çok kitaplardan, ansiklopedilerden, günlük, haftalık çıkan gazete ve dergilerden kendini yetiştirmiş avamdan bir yazardı. Zaman zaman yurt dışına da araştırma yapmak amacıyla çıktığı ve çalışmalar yaptığı oluyordu. Fakat Ayla ile tanışınca, o güne kadar yaptığı araştırma ve çalışmaların çok yüzeysel kaldığını fark etmişti. Ayla ise, iyi bir uluslararası eğitimden sonra: geçmiş, yaşamış, görmüş bir sanat eleştirmeniydi. Gördüklerini ve yaşadıklarını çok farklı bir bakış açısı ve içten anlatıyordu. Ayla anlattıkça Bekir hem kendine hem de resmi tarih yazarlarına çok kızıyor, hatta öfkeleniyordu. İlk etapta kendisine aykırı bir tip olarak görünen bu kızın anlattıkları, o güne kadar neden anlatılmamış, neden ders kitaplarında okutulmamıştı? Tabi ki geçmişteki düşmanlıkları, barbarlıkları kahramanlık gibi anlatıp, yeni nesiller için düşman yaratma, şoven duyguları aşlamak doğru değildi. Fakat gerçekleri de göz ardı etmek, gizlemek, gelecekteki sinsî oyunlara, tehlikelere karşı, yeni nesli savunmasız bırakmak demektir. Yakın tarih bunun en güzel örnekleriyle doluydu.

Mareşal Tito'nun ölümünden sonra, dağılan Yugoslavya ve ortaya çıkan yeni cumhuriyetlerin; bağımsızlık mücadelesi buna en güzel örnekti.

Yugoslavya dağıldıktan sonra ortaya çıkan yedi cumhuriyetten biri de Bosna-Hersek'ti. Diğer altı cumhuriyet bağımsızlığını yumuşak geçişle ilan ederken, neden Bosna-Hersek bağımsızlığı için büyük bedeller ödemişti? Sırbistan neden diğer cumhuriyetleri değil de Bosna Hersek'i saldıracak tek hedef seçmişti? Srebrenitsa başta olmak üzere, bu ülke de yaşanan katliamlara, zulümlere neden Avrupa seyirci kalmıştı? O günlerde gerçekleşen aşağıdaki röportaj, sanıyorum bunları neden yazdığımızın, anlattığımızın en güzel örneğidir.

Sırplar, Bosna Hersek'e girip acımasızca katliamlara başlayınca, savunmasız kalan Müslüman Boşnaklar; başta Türkiye olmak üzere, güvenli bölgelere göç etmeye başlamışlardı. Bu dönemde çok sayıda Futbolcu da güvenli liman olarak Türkiye'yi seçmişti. Bunlardan biri de Elvir Boliç'ti.

1992 yılının Haziran ayında, 21 yaşındaki Boliç, Yugoslavya millî futbol takımının Fransadaki eğitim kampında bulunurken, ailesinden Bosna'daki kötüleşen durum ve askeri çatışmaların başlamasıyla ilgili kötü haberler aldı. Kulüp yöneticilerine Belgrad'a geri dönmeyeceğini bildirdi ve temsilcisi ile görüşmek için Türkiye'ye gitti; Crvena zvezda isteğine saygı duydu ve ardından Türk Spor Kulübü ile sözleşme imzaladı.

Bu sıra da Bolic ile onu karşılayan gazeteci arasındaki röportaj:

— Neden Türkiye'ye geldiniz?

— Ülkemde savaş var. Can güvenliğimiz yok. Sırplar kadın, kız, yaşlı demeden katlediyorlar.

— Peki, siz neden direnmediniz?

— Bizde silah yok. Onlarda ağır silahlar var.

— Siz neden silahlanmadınız?

— Kime karşı silahlanacaktık? Yugoslavya dağılmadan önce Sırp'ı, Hırvat'ı, Makedon'u, Sloven'i, Arnavut'u hepimiz kardeşlik. İnsan kendi ülkesinin vatandaşına karşı silahlanır mı? Biz kardeşlik nağmeleriyle uyurken meğer onlar bizi yok etmek için gizlice silahlanmışlar. Boşnaklar olarak gafil avlandık.

Evet, Boşnaklar, gafil avlanmışlardı. Bir Müslüman, Hristiyan'ı kardeş gibi görse de; aralarında Avrupa'yla din birliği bulunan Hristiyan cumhuriyetler, Müslümanların bu bağımsızlığını hazmedememişlerdi. Dahası Balkanların ortasında, bağımsız Müslüman bir devletin kurulması, Avrupalının, hele de Papalığın, hiç işine gelmemişti. Onlara göre Avrupa Hristiyan'dı ve Hristiyan kalmalıydı.

Ayla'nın dediği gibi gelecekte Türkiye'nin ve Türk dünyasının benzer hataya düşmemesi için, öncelikle bu dış tehditlere karşı; genç nesli bilinçlendirmek, Avrupa'nın gerçek yüzünü göstermek lazımdı.

II

Her insan düşüncelerinin bir ürünüdür. Ne düşünürse o olur.

Mahatma Gandhi

Ayla Bulgaristan asıllı bir soydaşı. II. Dünya Savaşı sonrası Bulgaristan'da rejim değişikliği olmuş ve ülkede bir komünist idari dönem başlamıştı. Bu yıllarda büyük işgücü ihtiyacı duyan Bulgaristan; bir taraftan Türk göçünü engelleme çabasında; diğer taraftan da Türk sosyal kurum ve topraklarına el koyarak huzursuzluk ve göç isteğini artırma gibi çelişkili bir tutum sergiliyordu. Bu karmaşık ortamda Türk azınlığa ait tarlalar ellerinden alınmaya, okullar devletleştirilmeye; Türkler, Bulgarlaştırılmaya, önemli Türk aydınlar tutuklanmaya başlanmıştı. Bu bakımdan Türkiye'ye doğru yoğun bir göç dalgası, her an olası görünüyordu.

Ayla'nın babası da aslında Komünist Parti üyesi bir devrimciydi. Zira Komünizm gelirse dil, din, ırk ayrımı ortadan kalkacak; Proleter (işçi) kardeşliği "yoldaşlık" ülkeye birlik, beraberlik ve huzur getirecek düşüncesiyle, en ön saflarda mücadele etmeye, verilen görevleri devrim aşkına zevkle yerine getirmeye çalışıyordu.

Oysa sosyolojik, ekonomik ve siyasi gerçekler öyle demiyordu. Her sistem ve ideoloji, kâğıt üzerinde mükemmel görünebilirdi. Asıl önemli olan uygulama alanı ve şekliydi. Ma-

alesef yönetimi ele geçirenler, bir müddet sonra kendilerini egemen güç olarak görüyor, menfaatleri doğrultusunda kendi düşüncelerini, fikirlerini ideolojinin ve sistemin gereğiymiş gibi, halklara yutturmaya çalışıyorlardı. Bunun için de sistemler üzerinde oynuyor, sürekli taşların yerini değiştiriyorlardı.

SSCB Stalin dönemi bunun en gerçekçi göstergesiydi. Proleter kardeşlik Rus hâkimiyeti ve yayılma politikası için bir araç olarak kullanılmaya başlanmıştı. Stalin'in bu politikası, Rusya dışındaki diğer Demir Blok ülkelerinde de "proleter kardeşlik" adı altında, azınlıkları asimile politikasına dönüşmüştü.

Bulgaristan, Stalin politikasını en yakından takip eden ve uygulayan ülkelerden biri olarak, Stalin'in Kırım, Ahıska Türklerine yaptığı zorunlu göç ve zulmü, Bulgarlar da Türk azınlığın topraklarını, işletmelerini devletleştirme adına gasp etmeye, Türk okullarını ve camileri kapatmaya, Türk kimliğini yok etmek için her geçen gün baskılarını da artırmaya başlamışlardı.

Oysa Bulgaristan'da Komünist partisinin ilk başlarda din ve milliyeti reddeden, sadece üretim ve işçi kardeşliğine dayalı bir politika izlemesi, Türkler başta olmak üzere, azınlıklardan büyük destek görmüştü.

Ayla'nın babası iyi bir komünist olmasına rağmen, Stalin'in saldırgan, yayılcı ve ırkçı politikasını asla tasvip etmiyor, özellikle Türklere karşı uygulanan bu asimile, yıldırma ve göçe zorlama politikalarına karşı çıkıyordu. Çünkü bu Komünist Parti'nin ilkelerine aykırıydı.

Bulgar hükümeti âdeta Stalin'in kuklası haline gelmişti. Kararlar Moskova'da alınıyor, Sofya'da uygulanıyordu. Her geçen gün özellikle Türk aydınlar üzerindeki baskılar, faili meçhul

cinayetler işleniyor, Türkçe yayın yapan gazeteler kapatılıyordu. Buna rağmen, Bulgaristan'daki Türk azınlığı, ne bu suikastların yaşandığı dönemde, ne de daha önce ve sonrası, yaşanan her türlü zulüm, haksızlık, zorunlu göç ettirme ve asimilasyon politikalarına karşı hiçbir zaman silaha sarılmamış, kanun dışı yöntemlerle haklarını müdafaa etme yoluna gitmemişlerdi.

Buna rağmen Bulgar hükümeti, yaşanan bu olumsuzlukları Türk azınlıkların, hükümetin aldığı, sözde halkların etnik kimliklerini, Bulgar kimliği altında toplama kararına karşı direnç göstermesinden kaynaklandığı yönünde lanse ediyordu.

Oysa Bulgar hükümetinin öncelikli hedefi, Türk azınlığı kendilerine önderlik edebilecek aydın ve tahsilli kişilerden mahrum bırakmak, geride kalanların asimilasyon politikalarına karşı daha savunmasız hale getirmektir. Bu gizli politikanın ilk kurbanlarından biri de Ayla'nın babası Rıza Bey olmuştur. Rıza Bey, Yerel Halk Komitesi üyesi olmasına rağmen, hükümet politikalarını eleştirdiği için önce Halk Komitesi üyeliğinden azledilmiş, sonra da tutuklanmıştı. Ancak Rıza Bey, bir iş adamı ve siyasi bir kişilik olduğu için, birçok ülkeyle iş ve siyasi bağlantıları vardı. İş bağlantısının bulunduğu yabancı şirketlerin ekonomik baskısı üzerine, Bulgar hükümeti Rıza Bey'i tutuklu bulunduğu Filibe Cezaevi'nden salıverilmesine ve sınır dışı edilmesine karar vermişti.

Bulgar hükümetinin bu baskı uygulamasından kaçan çok sayıda Türk aileler, topraklarını bırakarak Türkiye'ye göç etmeye başlamışlardı. Bulgar hükümeti Türkiye'ye göç eden Türklerin evlerine, tarlalarına velhasıl bütün mallarına devletleştirme adı altında hemen el koyuyordu.

İkinci Dünya Savaşı'na girmemesine rağmen, Türkiye eko-

nomisi de savaştan nasibini almış, ekmek dâhil bütün hayati ürünler karneye bağlanmıştı. Bu ekonomik kriz içinde, bir de Balkanlardan gelen göç dalgalarını kaldıracak durumda değildi.

Bulgar hükümetinin de asıl amacı bu göç dalgalarıyla Türk ekonomisini iyice çökertmek, göç dalgalarıyla Türkiye'ye sokmayı planladığı komünist ajanlarla, yokluk ve yoksulluğu istismar edip, hükümeti zorda bırakarak, Sovyet yanlısı bir hükümetin iktidara gelmesini sağlamaktı.

Bu dönem de Türk hükümeti ile Bulgar hükümeti âdeta bir satranç masasına oturmuş, birbirlerini mat etmek için, hamle üstüne hamle yapıyorlardı.

Türk yetkililerce, gelen göçmenlerin kimlikleri titizlikle inceleniyor, özellikle Türk olmalarına rağmen, Bulgar Komünist Partisi üyesi olanlara, komünist rejim ihraç edecekler endişesiyle, vize verilmiyor, kaçak yollarla gelenler de belirlenip sınır dışı ediliyorlardı.

Sınır dışı edilenlerden biri de Ayla'nın babası ve ailesiydi. Çünkü Ayla'nın babası yerel Halk Komitesinin üyesiydi ve yöneticileri arasındaydı. Her ne kadar tutuklanmış, Halk Komitesinden azledilmiş ve sınır dışı edilmişse de bu durum, Türk yetkililerde, Bulgar hükümetince DS ajanı olarak Türkiye'ye gönderildiği kanaati oluşmuştu.

Çünkü aynı dönemde Sovyet Rusya lideri Stalin'in, Türk devleti üzerindeki emelleri ve talepleri de can sıkıcıydı. Bulgar Hükümeti de Stalin'e paralel bir politika yürütüyordu.

Bu bakımdan, Türkiye'nin Rıza Bey'i Bulgaristan'a iade etme kararı alması üzerine, Rıza Bey, Avrupa'da iş yaptığı dostlarını da araya koyarak önce İtalya'ya, daha sonra da İspanya

Hükümeti'nden sığınma talebinde bulunarak İspanya yolunu tutar. Henüz dünyaya gelmemiş olan Ayla'nın ailesinin iltica macerası, uzun bir deniz yolculuğuyla önce İtalya, sonra da İspanya'ya böyle başlamıştı. Ayla'nın babasının İspanya'yı tercih etmesinin nedeni, bu ülkenin Demir Blok ülkelerine uzak olmasının yanı sıra, Faşist Franko yönetimindeki İspanya'nın, komünist rejimlerden kaçan herkese kucak açmasıydı.

Önce Katalan bölgesinde küçük bir kasabaya yerleşmiş olsalar da, zamanla babasının işlerini düzene koyması ve büyümesi üzerine Barselona'ya taşınmış, burayı ikinci vatan edinmişlerdi.

Franco, komünistlere karşı amansız ve acımasız bir savaş açmıştı. Bu bakımdan Ayla'nın babası Bulgaristan'daki siyasi ve etnik kimliğini gizli tutmak zorunda kalmış, kendisinin ve ailesinin bir an önce İspanya kültürüne adapte olabilmeleri için kısa sürede İspanyolca öğrenmelerini ve konuşmalarını istemişti. Böylece iki çocuğu kısa sürede İspanyolcayı öğrenecek, bir İspanyol gibi yetişeceklerdi.

Ayla, İspanya'da Rıza Bey'in üçüncü çocuğu olarak Barselona'da dünyaya gelmişti. Bu bakımdan ailesi gibi, uyum sorununu yaşamamış, tam bir İspanyol gibi yetişmişti. Türk asıllı, bir İspanyol vatandaşıydı. Ayla da sadece Türk asıllı olduğunu bilecekti. İçi boşaltılmış, her türlü kültüre açık, özde Türk, kültürde İspanyol'du.

Rıza Bey, zamanla işlerini iyice düzeltilmiş, uluslararası ticaret sayesinde varsıllaşmıştı. Çocukları, İspanya'nın en kaliteli, paralı okullarında okuyorlardı.

Kendileri Katalan bölgesinde oturmalarına rağmen, fırsat buldukça İspanya'nın değişik bölgelerine tatile gidiyor, bu

yeni vatanlarını tanımaya çalışıyorlardı. Andalusia ya da Endülüs, İspanya'nın on yedi özerk cumhuriyetlerinden biriydi. Bu özerk cumhuriyette yer alan Malaga, Sevilla, Granada, Cordoba ve Ronda gibi şehirlerin mimari yapısı, ruhu diğer İspanyol bölgelerinden çok farklı gelmişti onlara. Rıza Bey, din ve milliyet kavramlarının insanları ayırıştıran, savaştıran ve felaketine neden olan kavramlar olarak algılamasına, inanmasına rağmen, nedenini kendisinin de anlamadığı bir şekilde, bu bölge âdeta onu buraya çekmeye başlamıştı. Bu bölgenin havası onlara iyi geliyordu. Kendi özlerinden bir şeyler vardı burada. Ama özellikle çocukları bu özün henüz ne olduğunu anlayacak durumda değillerdi. İnsanları da Bask ve Katalan bölgelerine pek benzemiyorlardı. Daha cana yakın, kendilerinden biri gibiydiler. Bu Özerk cumhuriyetin merkezi Sevilla'ya âşık olmuşlardı.

Alt beynine işlenmiş olan İslam kültürü, “Ben buradayım. Senden önce burada ben vardım. Şimdi sizinleyim. Birlikteyiz. Beni anla, beni bul, bana sahip çık,” diyor gibiydi. Endülüs İslam medeniyetinin göz alıcı muhteşemliği, o zamana kadar dine mesafeli duran bu aileyi, nispeten yumuşatmıştı. Artık din ve milliyet kavramlarına karşı eskisi kadar katı değillerdi. İspanyollar katedralleri, şatoları, saraylarıyla övünüyor ve geçmişlerine sahip çıkıyor, krallarına saygı duyuyorlardı. Onların bu tavrı Rıza Bey'i uyandırmış, kendine getirmişti. Buna rağmen çocuklarının burada bir sıkıntı çekmemeleri için temkinli davranıyordu. Çünkü buradan da atılırlarsa nereye gideceklerini, gitseler bile nelerle karşılaşacaklarını artık kestiremiyorlardı. Yeni bir göçü kaldıracak kadar genç de değildi. Şimdilik, çocuklarını buraya getirmeyi, onların buranın mistik havasını teneffüs etmelerini yeterli görüyor, bundan da mutluluk duyuyordu. Çocuklarına anlattıklarına göre bu şehirlerin en önemli

yapıları olan katedraller, İslam mimarisinin ve yıkılan camilerin temelleri üzerine kurulmuştu.

Ayla, daha çocuk sayılırdı. Babasıyla buraları gezerken, babasının anlattıklarından da pek fazla bir şey anlamamıştı. “İslam mimarisi de neydi, kimlere aitti? Buralar neden yaşadıkları bölgeden farklıydı?” Evet, buraların her haliyle yaşadığı bölgeden oldukça farklı olduğunu hissetmişti. Ama neden farklı? Yaşantıları neden Katalan veya İspanyollara, Basklılara benzemiyor diyecek, bilgi birikimine de henüz sahip değildi.

Bu bakımdan, Facultad de Bellas Artes Madrid Görsel Sanatlar Akademisinde okuduğu yıllarda da araştırma konusu olarak, bu bölgeleri seçmiş, bir zamanlar babasıyla gezdiği bu güney bölgelerini, âdeta mesken tutmuş, görme ve inceleme fırsatını bulmuştu. Lakin sadece sanatsal açıdan bakmasına rağmen, içinde bu sanata karşı, duygusal bir bağımlılık da oluşmaya ve zamanla da bir ruh kazanmaya başlamıştı. Bu ruh sanki kendisinin de içinde bulunduğu kadim bir kültürün, uygarlığın ürünüydü. Fakat bu kadim uygarlığı o zaman için, araştırarak, doğru kaynaklardan öğrenecek ne ortam ne de zamanı vardı. Zamanı gelince de tesadüfler birbirini kovalayacaktı. Ayla her ne kadar bunları tesadüf olarak nitelese de, bu asılla rücu etmekten başka bir şey değildi. Babası her ne kadar Türk kimliğini gizleyip, İslam ruhunu ihmal etse de alt beynine yerleştirilmiş olan genetik kodlama, en ufak bir emarede, karşılaşmada, saklandığı yerden “işte bu benim, ben buyum” diye seslenecekti.

Yalnız bu ruhun ne olduğunu, neden bağımlılık yarattığını anlayamıyordu. Tek bildiği bu bölgenin kendisini bir miknatis gibi çekmesiydi. Ruhunun derinliklerinden gelen bir hisle, hayranı olduğu bu kültür ve medeniyete hiç de yabancı olmadığını hissediyordu.

III

“Tarih bir milletin hafızasıdır. Nasıl ki hafızasını kaybetmiş bir insan geçmişine ve kimliğine ait hiçbir şey hatırlamazsa, Tarihini bilmeyen bir millette aynıdır ve baskın kùltürlere lokma olmaya hazırdır.”

Madrid Görsel Sanatlar Akademisi’ni bitiren Ayla, alanında kendisini daha da geliştirmek istiyordu. Bu bakımdan aile için de Paris mi, Roma mı tartışmaları başlamıştı. Paris modanın merkeziydi. Bu bakımdan Rıza Bey kızının Paris’teki sanat akademilerinden birine devam etmesini istiyordu. Hem bir ticaret adamı olarak Paris’te, ortak iş yaptığı birkaç dostu da vardı. Kızının okul seçmesi konusunda onların desteğini de alabilirdi.

Ayla’nın aklı ise İtalya’daydı. Öğretmenleri Paris’e gitmek-tense İspanya’da kalmasını ve kendini burada geliştirmesinin daha iyi olacağını, İspanyol tarih ve kültürünün Fransız tarih, kültür ve sanatından daha zengin bir mozağe sahip olduğunu söylüyorlardı. Haksız da sayılmazlardı. Endülüs ve Beni Ah-mer devletlerinden kalma eşsiz mimari yapılar, yalnız İspan-ya’nın değil, bütün Avrupa için eşsiz bir kültürel mirastı. İlle de yurt dışında eğitim alıp deneyim kazanacaksa İtalya’nın daha uygun olduğu yönünde görüş belirtmişlerdi. Roma, muhteşem bir imparatorluğun, Floransa Rönesans’ın, Milano da moda-nın merkeziydi. Burada yeterli eğitimi aldıktan sonra Paris’e